

חוברת תרגול – האיש שחלם מדינה: בנימין זאב הרצל

מהדורה למורה עולים חדשים

מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר את שלבי חייו העיקריים של הרצל ואת האירועים שעיצבו את דרכו
- להבין מושגי יסוד כמו ציונות מדינית, התבוללות ואנטישמיות מודרנית
- לתרגל קריאה ביקורתית של מקורות ראשוניים וזיהוי נקודות מבט שונות
- לבחון אילו חלקים מחזון הרצל התגשמו, התגשמו בחלקם או התגשמו אחרת

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – פרק 1 • ילדות, נעורים ודרך אל העיתונות – עובדות יסוד

1. א – פשט (היום חלק מבודפשט)
2. א – 1860
3. א – מות אחותו פאולינה
4. א – דוקטור למשפטים
5. א – פריז

חלק ב' – פרק 1 • ילדות, נעורים ודרך אל העיתונות – השלמת משפטים

1. 1860
2. וינה
3. כתיבה
4. מילה

חלק ג' – פרק 1 • ילדות, נעורים ודרך אל העיתונות – חשיבה וכתיבה

1. תשובה פתוחה - ראוי להזכיר שליבו של הרצל נמשך לכתיבה, למחזות ולסיפורים, ושזה מה שבאמת עניין אותו יותר מהמשפטים
2. תשובה פתוחה - יש להתייחס לכך שהרצל למד להכיר פוליטיקה של מעצמה, ראה אירועים וסערות מקרוב, ולמד את כוח הכתיבה כדי לשכנע קהל רחב

חלק ד' – פרק 2 • משפט דרייפוס ו"מדינת היהודים" – זכרו את העובדות

1. נכון – אלפרד דרייפוס הואשם בבגידה בצרפת, והטקס שבו השפילו אותו התקיים בפריז
2. לא נכון – הספר נכתב אחרי שהרצל נכח בטקס ההשפלה של דרייפוס, בתחילת 1895
3. לא נכון – דרייפוס היה קצין יהודי, וההאשמה בו נקשרה לשנאת יהודים

חלק ה' – פרק 2 • משפט דרייפוס ו"מדינת היהודים" – הבינו את המושגים

1. ג – 1896
2. ב – שנאה המבוססת גם על טענות לאומיות וגזעיות
3. ב – היטמעות מלאה בתרבות הסביבה עד ויתור על הזהות היהודית
4. ב – להשיג הכרה והסכם בינלאומי לפני התיישבות רחבה
5. ב – כי זה קרה בצרפת, ארץ המוכרת בזכויות אדם

חלק ו' – פרק 2 • משפט דרייפוס ו"מדינת היהודים" – קשרים ומסקנות

1. לאומית
2. חופשיות (או: מתקדמות)

חלק ז' – פרק 2 • משפט דרייפוס ו"מדינת היהודים" – הסבר וכתיבה

1. ציונות מדינית היא הגישה שלפיה יש להשיג קודם הכרה והסכם רשמי ממעצמות העולם, ורק אחר כך לבנות את המדינה בצורה מאורגנת
2. הוא הבין שגם במדינה מתקדמת כמו צרפת יהודים אינם מתקבלים באמת, כך שהשתלבות מלאה אינה פותרת את הבעיה

חלק ח' – פרק 3 • הקונגרס הציוני הראשון ובניית המוסדות – שינון ואיתור פרטים

1. א – בזל
2. ג – 1897

חלק ט' – פרק 3 • הקונגרס הציוני הראשון ובניית המוסדות – שינון (המשך)

- 1. נכון – מקורות שונים נותנים כ-197 עד 208 צירים, סביב 200.
- 2. לא נכון – נורדאו היה גם סופר וגם רופא, ונאם בקונגרס לצד הרצל.

חלק י' – פרק 3 • הקונגרס הציוני הראשון ובניית המוסדות – השלמה

- 1. הסתדרות

חלק י"א – פרק 3 • הקונגרס הציוני הראשון ובניית המוסדות – הבנה והתאמה

- 1 – ג (הגדרת מטרת התנועה: בית מולדת בארץ ישראל)
- 2 – ד (הגוף המארגן של התנועה הציונית)
- 3 – ב (הבנק שמימן התיישבות בארץ ישראל)
- 4 – א (קרן לקניית אדמות בארץ ישראל)

חלק י"ב – פרק 4 • אלטנוילנד: החזון אז והיום – הכרות עם הרומן

- 1. ג – 1902
- 2. ב – ארץ ישנה-חדשה
- 3. ב – המשפט אחי אתה אדם

חלק י"ג – פרק 4 • אלטנוילנד: החזון אז והיום – בדיקת ידע

- 1. נכון – הרצל תיאר חברה מתקדמת מבחינה מדעית וטכנולוגית
- 2. לא נכון – המוטו האמיתי הוא אם תרצו אין זו אגדה

חלק י"ד – פרק 4 • אלטנוילנד: החזון אז והיום – השלמות והתאמות

- 1. בוחרות
- 2. אגדה

חלק ט"ו – פרק 4 • אלטנוילנד: החזון אז והיום – התאמת רכיבים

- 1 – ה (ייצור חשמל)
- 2 – ג (תנאי עבודה)
- 3 – ד (שוויון מגדרי)
- 4 – ב (שוויון בין בני אדם)
- 5 – א (מדע וטכנולוגיה)

חלק ט"ז – פרק 5 • קוראים מקורות: ציטוטים ונקודות מבט – זיהוי והבנה

- 1. א – הרצל ביומנו
- 2. ב – טקסט שנכתב בזמן האירוע בידי מי שהיה מעורב בו
- 3. ב – מאחרית הדבר של אלטנוילנד

חלק י"ז – פרק 5 • קוראים מקורות: ציטוטים ונקודות מבט – הבנה והתאמה

- 1. לא נכון – יומן אישי נכתב לעצמו ולכן גלוי וספונטני יותר, ואילו נאום מיועד לקהל ונכתב בזהירות ובסגנון משכנע
- 2. נכון – כך מצוין במקורות המובאים באתר
- 3. לא נכון – מקור ראשוני משקף נקודת מבט אחת, ולכן יש לו מגבלות ויש לבדוק אותו מול מקורות נוספים

חלק י"ח – פרק 5 • קוראים מקורות: ציטוטים ונקודות מבט – התאמה בין קטע למטרתו

- 1 – ג (מציג תוכנית מדינית מפורטת לקוראים רחבים)
- 2 – ד (רישום אישי וספונטני, לא מיועד לפרסום מיידי)
- 3 – ב (פנייה רשמית לקהל ציבורי כדי לשכנע ולאחד)
- 4 – א (ביטוי של נקודת מבט אישית על האירוע)

חלק י"ט – פרק 5 • קוראים מקורות: ציטוטים ונקודות מבט – ניתוח ויישום

- 1. שנה
- 2. ראשוני

חלק כ' – פרק 6 • מורשת: מהחלום אל המעשה – זכרון ועובדות

- 1. נכון – ברומן אלטנוילנד הרצל דמיין תעלה כזו לשם ייצור חשמל
- 2. לא נכון – ההצעה נדחתה סופית רק בקונגרס השביעי, ב-1905, אחרי מות הרצל
- 3. נכון – הרצל נפטר ב-1904 ועצמותיו הובאו ב-1949

כרטיס יציאה – מה לחפש

- תשובה טובה מזכירה אירוע קונקרטי עם תאריך או הקשר, ומסבירה מדוע הוא משמעותי ולא רק מתארת אותו
- תשובה טובה מראה הבנה שציונות מדינית פירושה פעולה מאורגנת והסכמה בינלאומית, לא רק רצון או תקווה
- תשובה טובה משווה בין החזון המקורי למציאות של היום בצורה מנומקת, לא רק 'כן' או 'לא'

טיפים להפעלה:

- אפשר לפרוס את החוברת על פני 4-5 שיעורים, פרק או שניים בכל מפגש, עם סיכום קצר בסוף כל מפגש
- לתלמידים מתקשים אפשר לצמצם את משימות הציטוטים לשאלה אחת ולהוסיף תמיכה חזותית מציר הזמן
- לתלמידים מתקדמים כדאי להוסיף את משימת פסקת הטיעון המלאה ולבקש להשוות בין שני מקורות ראשוניים
- מומלץ לקיים את דיון 'החזון אז והיום' בעל פה לפני הכתיבה, כדי לעודד הבעת דעות מנומקות ללא תשובה 'נכונה' אחת

חוברת תרגול – האיש שחלם מדינה: בנימין זאב הרצל

האיש שחלם מדינה – בנימין זאב הרצל

חט״ב · עולים חדשים

תוכן החוברת

1. פרק 1 – ילדות, נעורים ודרך אל העיתונות
2. פרק 2 – משפט דרייפוס ו״מדינת היהודים״
3. פרק 3 – הקונגרס הציוני הראשון ובניית המוסדות
4. פרק 4 – אלטנוילנד: החזון אז והיום
5. פרק 5 – קוראים מקורות: ציטוטים ונקודות מבט
6. פרק 6 – מורשת: מהחלום אל המעשה

שם: _____ כיתה: _____

יצרה: רוית ראש בן ישי

חוברת תרגול – האיש שחלם מדינה: בנימין זאב הרצל

חוברת התלמיד/ה עולים חדשים

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

פתרו את הפרקים לפי הסדר. קראו כל חלק פעמיים לפני שעונים. אפשר להיעזר במילון המילים שבסוף החוברת.

📖 מילון קטן:

ציונות מדינית	הגישה של הרצל: להשיג הכרה בינלאומית לפני התיישבות רחבה
התבוללות	היטמעות בתרבות הרוב עד לוויתור על הזהות היהודית
אנטישמיות מודרנית	שנאת יהודים המנומקת בטענות לאומיות ולא רק דתיות
קונגרס ציוני	כינוס נציגים מהתנועה הציונית לקביעת מדיניות ומטרות
תוכנית בזל	המטרה שאושרה ב-1897: בית מולדת ליהודים בארץ ישראל
דיפלומטיה	ניהול מגעים ומשא ומתן בין מדינות ומנהיגים
אוטופיה	תיאור של חברה אידיאלית, חזון שמכוון מעשים
מקור ראשוני	טקסט שנכתב בזמן האירועים בידי מי שהיה מעורב בהם
נקודת מבט	הדרך שבה אדם רואה אירוע, לפי מקומו וניסיונו
מורשת	מה שדמות מותירה לדורות הבאים - רעיונות ומוסדות

1 חלק א' – פרק 1 • ילדות, נעורים ודרך אל העיתונות – עובדות יסוד

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. היכן נולד הרצל?

א) פשט (היום חלק מבודפשט) ב) וינה ג) בזל ד) פריז

2. מתי נולד הרצל?

א) 1860 ב) 1878 ג) 1884 ד) 1891

3. למה המשפחה עברה לווינה?

א) מות אחותו פאולינה ב) מלחמה באירופה ג) עבודה חדשה של האב ד) לימודים גבוהים

4. מה למד הרצל באוניברסיטה?

א) דוקטור למשפטים ב) דוקטור לרפואה ג) תואר בספרות ד) תואר בהנדסה

5. לאן נסע הרצל לעבוד כעיתונאי?

א) פריז ב) לונדון ג) ברלין ד) רומא

2 חלק ב' – פרק 1 • ילדות, נעורים ודרך אל העיתונות – השלמת משפטים

השלימו את המילה החסרה.

1. הרצל נולד בשנת _____

2. לאחר מות אחותו פאולינה, המשפחה עברה לעיר _____

3. למרות התואר במשפטים, ליבו של הרצל נמשך בעיקר אל עולם ה _____

4. בזמן עבודתו כעיתונאי בפריז, הרצל למד להכיר את כוחה של _____ כתובה

3 חלק ג׳ – פרק 1 • ילדות, נעורים ודרך אל העיתונות – חשיבה וכתיבה

ענו בקצרה.

1. מדוע לדעתכם הרצל עזב את עולם המשפט כמעט מיד לאחר קבלת התואר? הסבירו בשתיים-שלוש שורות על סמך הסיפור.

2. כיצד לדעתכם תפקידו כעיתונאי בפריז ב-1891 תרם להתפתחותו כהוגה רעיון המדינה היהודית? כתבו פסקה קצרה.

4 חלק ד׳ – פרק 2 • משפט דרייפוס ו״מדינת היהודים״ – זכרו את העובדות

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	משפט דרייפוס התרחש בעיר פריז	☐	☐
2	הרצל כתב את ״מדינת היהודים״ עוד לפני משפט דרייפוס	☐	☐
3	דרייפוס היה קצין נוצרי בצבא צרפת	☐	☐

5 חלק ה׳ – פרק 2 • משפט דרייפוס ו״מדינת היהודים״ – הבינו את המושגים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מתי יצא לאור הספר של הרצל?

(א) 1891 (ב) 1894 (ג) 1896 (ד) 1901

2. מהי ״אנטישמיות מודרנית״ לעומת שנאת יהודים ישנה?

(א) שנאה המבוססת רק על דת (ב) שנאה המבוססת גם על טענות לאומיות וגזעיות (ג) אהדה ליהודים

(ד) חוק שאסר על יהודים לעבוד

3. מה פירוש ״התבוללות״, שהרצל עצמו שקל בתחילה?

(א) הקמת מדינה עצמאית (ב) היטמעות מלאה בתרבות הסביבה עד ויתור על הזהות היהודית

(ג) נדידה המונית לארץ ישראל (ד) כתיבת עיתונים ביידיש

4. מהי הגישה שנקראה "ציונות מדינית"?

(א) לעלות לארץ בלי לדווח לאף אחד (ב) להשיג הכרה והסכם בינלאומי לפני התיישבות רחבה

(ג) להמתין שהבעיה תיפתר מעצמה (ד) לבנות קודם בתי ספר

5. למה דווקא בצרפת זה הפתיע את הרצל?

(א) כי לא ידע שיש אנטישמיות באירופה (ב) כי זה קרה בצרפת, ארץ המוכרת בזכויות אדם

(ג) כי הכיר את דרייפוס אישית (ד) כי הוא עצמו הועמד לדין

6 חלק ו' – פרק 2 • משפט דרייפוס ו"מדינת היהודים" – קשרים ומסקנות

השלימו את המילה החסרה.

1. הרצל טען ששאלת היהודים היא שאלה _____ שיש לפתור בזירה הבינלאומית

2. אחרי טקס ההשפלה של דרייפוס, הרצל הבין ששנאת יהודים לא תיעלם מעצמה גם במדינות _____

7 חלק ז' – פרק 2 • משפט דרייפוס ו"מדינת היהודים" – הסבר וכתיבה

ענו בקצרה.

1. הסבירו במשפט אחד מהי "ציונות מדינית" ובמה היא שונה מעלייה חופשית ללא הסכמים

_____

_____

2. מדוע ייתכן שהרצל זנח את רעיון ההתבוללות אחרי מה שראה בפריז?

_____

_____

8 חלק ח' – פרק 3 • הקונגרס הציוני הראשון ובניית המוסדות – שינון ואיתור פרטים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. באיזו עיר נפגשו הצירים ב-1897?

(א) בזל (ב) וינה (ג) פריז (ד) לונדון

2. מתי היה הכינוס הגדול הראשון?

(א) 1895 (ב) 1896 (ג) 1897 (ד) 1898

9 חלק ט' – פרק 3 • הקונגרס הציוני הראשון ובניית המוסדות – שינון (המשך)

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בקונגרס הציוני הראשון השתתפו כ-200 צירים.	☐	☐

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
2	מקס נורדאו היה רופא בלבד ולא עסק בכתיבה.	☐	☐

10 חלק י׳ – פרק 3 • הקונגרס הציוני הראשון ובניית המוסדות – השלמה

השלימו את המילה החסרה.

1. בקונגרס הציוני הראשון נוסדה ה_____ הציונית.

11 חלק י״א – פרק 3 • הקונגרס הציוני הראשון ובניית המוסדות – הבנה והתאמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. תוכנית בזל	___	**א.** קרן לקניית אדמות בארץ ישראל
2. ההסתדרות הציונית	___	**ב.** הבנק שמימן התיישבות בארץ ישראל
3. אוצר התיישבות היהודים	___	**ג.** הגדרת מטרת התנועה: בית מולדת בארץ ישראל
4. הקרן הקיימת לישראל	___	**ד.** הגוף המארגן של התנועה הציונית

12 חלק י״ב – פרק 4 • אלטנוילנד: החזון אז והיום – הכרות עם הרומן

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מתי יצא הספר אלטנוילנד?

א) 1896 ב) 1897 ג) 1902 ד) 1904

2. מה המשמעות של שם הספר?

א) עיר ישנה ב) ארץ ישנה-חדשה ג) מדינת היהודים ד) ארץ החלומות

3. מה מבטא שוויון בספר?

א) דגל עם שבעה כוכבים ב) המשפט אחי אתה אדם ג) הקרן הקיימת ד) הקונגרס בבזל

13 חלק י״ג – פרק 4 • אלטנוילנד: החזון אז והיום – בדיקת ידע

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	באלטנוילנד מתואר חזון של חברה עם מדע וטכנולוגיה מתקדמים, כמו חשמל ורכבות	☐	☐
2	המוטו של הספר אלטנוילנד הוא עברי דבר עברית	☐	☐

14 חלק י״ד – פרק 4 • אלטנוילנד: החזון אז והיום – השלמות והתאמות

השלימו את המילה החסרה.

1. באלטנוילנד נשים גם _____ וגם נבחרות

2. המשפט המלא של המוטו הוא: אם תרצו, אין זו _____

15 חלק ט״ו – פרק 4 • אלטנוילנד: החזון אז והיום – התאמת רכיבים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. תעלה מהים התיכון לים המלח	___	**א.** מדע וטכנולוגיה
2. יום עבודה של שבע שעות	___	**ב.** שוויון בין בני אדם
3. נשים בוחרות ונבחרות	___	**ג.** תנאי עבודה
4. אחי אתה, אדם	___	**ד.** שוויון מגדרי
5. חשמל, רכבות, השקיה חכמה	___	**ה.** ייצור חשמל

16 חלק ט״ז – פרק 5 • קוראים מקורות: ציטוטים ונקודות מבט – זיהוי והבנה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מי כתב את המשפט על בזל?

(א) הרצל ביומנו (ב) מקס נורדאו בנאום (ג) אחד העם במאמר (ד) בן־יהודה בעיתון

2. מה זה מקור ראשוני?

(א) ספר לימוד על האירוע (ב) טקסט שנכתב בזמן האירוע בידי מי שהיה מעורב בו

(ג) סיכום של היסטוריון מאוחר (ד) כתבה מהעיתון של היום

3. מאיפה המשפט על החלום?

(א) מ׳מדינת היהודים׳ (ב) מאחרית הדבר של אלטנוילנד (ג) מנאום הפתיחה בקונגרס

(ד) מהיומן האישי

17 חלק י״ז – פרק 5 • קוראים מקורות: ציטוטים ונקודות מבט – הבנה והתאמה

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	יומן אישי ונאום פומבי נכתבים באותו סגנון בדיוק, כי שניהם מתעדים את אותם אירועים.	☐	☐
2	הציטוט ׳הציונות היא השיבה אל היהדות עוד לפני השיבה אל ארץ היהודים׳ נאמר בנאום הפתיחה של הקונגרס הראשון.	☐	☐
3	מקור ראשוני תמיד נותן תמונה מלאה וחסרת פניות של האירוע.	☐	☐

18 חלק י״ח – פרק 5 • קוראים מקורות: ציטוטים ונקודות מבט – התאמה בין קטע למטרתו

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. קטע מ׳מדינת היהודים׳ (1896)	____	**א.** ביטוי של נקודת מבט אישית על האירוע
2. קטע מהיומן, ספטמבר 1897	____	**ב.** פנייה רשמית לקהל ציבורי כדי לשכנע ולאחד
3. נאום פתיחת הקונגרס הראשון	____	**ג.** מציג תוכנית מדינית מפורטת לקוראים רחבים
4. מכתב בדוי של צירה צעירה	____	**ד.** רישום אישי וספונטני, לא מיועד לפרסום מיידי

19 חלק י״ט – פרק 5 • קוראים מקורות: ציטוטים ונקודות מבט – ניתוח ויישום

השלימו את המילה החסרה.

1. הרצל כתב ביומנו שבבזל ייסד את מדינת היהודים, ולדבריו זה יתגשם בעוד חמישים _____

2. המילה המתארת מי שהיה נוכח ומעורב באירוע וכתב עליו בזמן אמת נקראת מקור _____

20 חלק כ׳ – פרק 6 • מורשת: מהחלום אל המעשה – זכרון ועובדות

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	תעלת הימים באלטנוילנד תוכננה לחבר בין הים התיכון לים המלח	☐	☐
2	ויכוח אוגנדה נדחה סופית כבר בקונגרס הציוני הראשון	☐	☐
3	עצמותיו של הרצל הועברו לקבורה בהר הרצל כעבור כחמישים שנה ממותו	☐	☐

כרטיס יציאה

אילו שלושה אירועים בחייו של הרצל הייתם בוחרים כ'נקודות מפנה', ולמה?

הסבירו במשפטים שלכם מה ההבדל בין ציונות מדינית לבין המתנה פסיבית לשינוי

בחרו פריט אחד מחזון אלטנוילנד והסבירו האם והיך הוא התגשם היום

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀